

Prehľad trhu s kryptoaktívami v Slovenskej republike

November 2020

Vydavateľ

© Národná banka Slovenska 2020
Odbor finančných technológií a inovácií

Adresa

Národná banka Slovenska
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava
info@nbs.sk

Publikácia neprešla jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov	4
Úvod	5
1 Zhrnutie	6
1.1 Kryptospoločnosti pôsobiace v SR	6
1.2 Analýza aktivít kryptospoločností	6
1.3 Problémy súvisiace s podnikaním s kryptoaktívami	7
2 Prehľad odpovedí na dotazník	8
2.1 Informácie o respondentoch	8
2.2 Aktivity respondentov	13
2.3 Vedenie bankového účtu	19
2.4 Chýbajúca právna úprava	21
2.5 Prekážky pre rozvoj podnikania v oblasti kryptoaktív na Slovensku	23
2.6 Súčasná kríza a budúci vývoj	24
Záver	27

Zoznam grafov

Graf 1 - Z akého zdroja ste sa dozvedeli o tomto kryptodotazníku?	8
Graf 2 - Kontaktovali ste v minulosti NBS v súvislosti s Vašou podnikateľskou činnosťou?	9
Graf 3 - V ktorom štáte má sídlo Vaša spoločnosť?	9
Graf 4 - Ste súčasťou asociácie alebo združenia?	10
Graf 5 - Koľko má Vaša spoločnosť zamestnancov?	10
Graf 6 - Vypláca Vaša spoločnosť svojich zamestnancov aj prostredníctvom kryptoaktív?	11
Graf 7 - Koľko klientov využilo Vaše služby súvisiace s kryptoaktívami v roku 2019?	12
Graf 8 - Aké percento Vašich klientov tvorili slovenské fyzické a právnické osoby?	12
Graf 9 - Z ktorého štátu ste mali v roku 2019 najviac klientov?	13
Graf 10 - Od ktorého roku poskytujete služby súvisiace s kryptoaktívami na slovenskom trhu?	14
Graf 11 - Aké tržby z poskytovania Vašich služieb súvisiacich s kryptoaktívami ste dosiahli v roku 2019?	14
Graf 12 - Aký podiel na Vašich celkových tržbách za služby súvisiace s kryptoaktívami predstavovali v roku 2019 tržby za služby poskytované v Slovenskej republike?	15
Graf 13 - V ktorom štáte ste zaznamenali najväčšie tržby za služby súvisiace s kryptoaktívami v roku 2019.	15
Graf 14 - Najčastejšie poskytované služby v kryptoaktívach	16
Graf 15 - Hlavná činnosť kryptospoločností	17
Graf 16 - Je Vaša spoločnosť zameraná iba na poskytovanie kryptoaktív a služieb súvisiacich s kryptoaktívami alebo vykonávate ak inú činnosť nesúvisiacu s kryptoaktívami?	18
Graf 17 - Spolupracujete pri poskytovaní kryptoaktív alebo služieb súvisiacich s kryptoaktívami s niektorým z dohliadaných subjektov?	19
Graf 18 - Máte účet vedený v banke alebo v pobočke zahraničnej banky so sídlom v SR?	20
Graf 19 - Odmietla Vám banka alebo pobočka zahraničnej banky so sídlom v SR otvoriť účet, resp. Vám ho zatvorila?	20
Graf 20 - Pocítili ste pri Vašom podnikaní problémy, ktoré boli spôsobené tým, že v rámci Slovenskej republiky chýba právna úprava kryptoaktív?	22
Graf 21 - Myslíte si, že oblasť kryptoaktív by mala byť v Slovenskej republike právne upravená?	23
Graf 22 - Ako Vás zasiahla súčasná kríza spôsobená COVID-19?	25
Graf 23 - Aký vývoj vo Vašom podnikaní očakávate počas roka 2020?	25

Úvod

Trh s kryptoaktívami sa v posledných rokoch rýchlo rozširuje a prehľbuje. Zároveň rastie počet poskytovateľov kryptoaktív a súvisiacich služieb. Aj v rámci Slovenskej republiky vzniklo viacero spoločností, ktoré podnikajú v tejto oblasti, pričom nie sú subjektmi finančného trhu, nad ktorými vykonáva dohľad Národná banka Slovenska (NBS). Nedávno zverejnený návrh európskej regulácie kryptoaktív¹ však naznačuje, že podnikanie v oblasti kryptoaktív sa čoskoro môže stať regulovanou a dohliadanou činnosťou.

Medzi priority NBS patrí ústretový prístup k inovatívnym spoločnostiam. Preto bol v roku 2019 zriadený inovačný hub NBS. Za prvý rok jeho činnosti prišlo najviac podnetov práve od spoločností, ktoré pôsobia na trhu s kryptoaktívami.² V rámci Inovačného hubu NBS sa uskutočnili stretnutia s viacerými takýmito spoločnosťami. NBS si aj prostredníctvom týchto stretnutí vytvorila predstavu o štruktúre slovenského trhu s kryptoaktívami. Prehľad, ktorý NBS získala vďaka Inovačnému hubu NBS nemusí byť úplný.

V súvislosti s diskusiami o vytvorení európskeho regulačného rámca je pre NBS kľúčové mať znalosť o domácom trhu s kryptoaktívami. Tento sektor nemá vytvorenú reprezentatívnu asociáciu, ktorá by poskytla objektívny a ucelený obraz, a preto sa NBS rozhodla zmapovať poskytovateľov kryptoaktív a služieb súvisiacich s kryptoaktívami, ktorí pôsobia v Slovenskej republike. Tento dokument sumarizuje odpovede jednotlivých respondentov na dotazník, ktorý NBS pripravila a umožňuje vytvoriť základnú predstavu o domácom trhu kryptoaktív.

¹ Návrh európskej regulácie kryptoaktív je dostupný na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020PC0593>

² Správa o činnosti inovačného hubu NBS, dostupná na: <https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/fintech/vyrocnna-sprava-ih>

1 Zhrnutie

Kryptodotazník bol zverejnený od 21.9.2020 do 12.10.2020 a obsahoval spolu 45 otázok. Vzhľadom na to, že spoločnosti poskytujúce služby súvisiace s kryptoaktívami (kryptospoločnosti) nie sú dohliadanými subjektami, nebolo pre nich vyplnenie tohto dotazníka povinné. Do kryptodotazníka sa dobrovoľne zapojilo 21 respondentov. V rámci tohto vyhodnotenia je zohľadnených 18 odpovedí. Dve odpovede museli byť vyradené z dôvodu, že zjavne neboli myslené vážne. V jednom prípade prišli od jedného subjektu dve rôzne odpovede, NBS preto zohľadnila iba prvú odpoveď tejto kryptospoločnosti.

Primárnym cieľom kryptodotazníka bolo zmapovanie kryptospoločností pôsobiacich na Slovensku. NBS emailom oslovila 50 subjektov, o ktorých mala informáciu, že aktívne pôsobia v Slovenskej republike. K ďalším subjektom sa informácia o možnosti vyplniť kryptodotazník dostala od Centra pre finančné inovácie Ministerstva financií Slovenskej republiky a od ostatných subjektov, ktoré si informáciu medzi sebou zdieľali aj prostredníctvom sociálnych sietí.

1.1 Kryptospoločnosti pôsobiace v SR

Približne 90 % respondentov má sídlo v Slovenskej republike (SR), zvyšné subjekty majú sídlo v Českej republike a v Singapure. Ide spravidla o malé spoločnosti. Až 80 % respondentov má 0-5 zamestnancov, zvyšných 20 % má do 15 zamestnancov. Malé počty zamestnancov sú dôsledkom toho, že trh s kryptoaktívami v SR je pomerne mladý. Až 70 % respondentov vzniklo len v posledných troch rokoch. Preto majú tieto spoločnosti aj relatívne malý počet klientov. Iba 35 % respondentov malo v roku 2019 viac ako 500 klientov. Obmedzený počet klientov sa prirodzene prejavil aj na tržbách, iba 25 % respondentov prekročilo v tržbách za rok 2019 hranicu 1 mil. EUR. Aj keď je trh s kryptoaktívami medzinárodný, respondenti sa primárne zameriavajú na Slovensko. Približne 80% respondentov uviedlo, že väčšinu klientov mali zo Slovenska.

Jedným z problémov pri komunikácii medzi Ministerstvom financií SR, NBS a slovenskými kryptospoločnosťami je chýbajúca asociácia, ktorá by združovala väčšinu trhu, tak ako je to bežné pri iných sektoroch finančného trhu. Tento predpoklad sa potvrdil aj v rámci kryptodotazníka, keď menej ako 50 % respondentov uviedlo, že je členom niektorej asociácie alebo združenia.

1.2 Analýza aktivít kryptospoločností

Kryptospoločnosti, ktoré sa zapojili do kryptodotazníka, ilustrujú pestrosť trhu s kryptoaktívami. Štyria respondenti sa venujú prevádzkovaniu „kryptoautomatov“ (voľne stojace zariadenia umožňujúce nákup a predaj kryptoaktív za hotovosť) ako svojej primárnej činnosti, traja respondenti sa zameriavajú na nákup a predaj kryptoaktív za fiat (bezhotovostne) a rovnako tri zapojené subjekty sa venujú poskytovaniu konzultačných služieb. Dvaja respondenti za svoju hlavnú činnosť označujú poskytovanie služieb peňaženky na úschovu kryptoaktív. Dve spoločnosti sa zameriavajú na platobné služby s kryptoaktívami (platobná brána). Iba jeden

respondent označil prevádzkovanie kryptoburzy za svoju hlavnú činnosť. Okrem tejto hlavnej aktivity sa respondenti venujú množstvu ďalších činností, ktoré súvisia s kryptoaktívami. Zaujímavým zistením z kryptodotazníka je však skutočnosť, že ani jeden respondent neposkytuje úvery v kryptoaktívach. Okrem činností súvisiacich s kryptoaktívami sa polovica respondentov venuje aj ďalším aktivitám, medzi ktoré najčastejšie patria rôzne IT služby.

1.3 Problémy súvisiace s podnikaním s kryptoaktívami

Za najväčšie prekážky pre rozvoj podnikania v SR respondenti považujú chýbajúcu právnu úpravu, problémy s vedením bankového účtu v slovenských bankách a vysoké daňové zaťaženie.

Hoci má vyše 70 % respondentov účet vedený v slovenskej banke alebo pobočke zahraničnej banky so sídlom v SR, len menej ako tretina nemala žiadny problém s bankovým účtom. Až dve tretiny respondentov majú skúsenosť s tým, že im nebolo umožnené otvoriť si účet, resp. že im účet slovenské banky zatvorili. Banky spravidla takéto rozhodnutia nijako neodôvodňujú. Negatívny prístup slovenských bánk ku kryptospoločnostiam výrazne ohrozuje ich podnikanie a núti respondentov využívať služby zahraničných bánk.

Veľká časť respondentov je presvedčená, že jedným z dôvodov zatvárania účtov je chýbajúca právna úprava kryptoaktív v SR. Z tohto dôvodu si viac než 80 % respondentov myslí, že je potrebná regulácia tejto oblasti. Mierna väčšina z týchto subjektov podporuje maximálnu harmonizáciu regulácie kryptoaktív na úrovni Európskej únie (EÚ). Inšpiráciou pre budúcu reguláciu by podľa respondentov mali byť krajiny, ako Litva, Estónsko, Švajčiarsko, Lichtenštajnsko, Nemecko či Francúzsko.

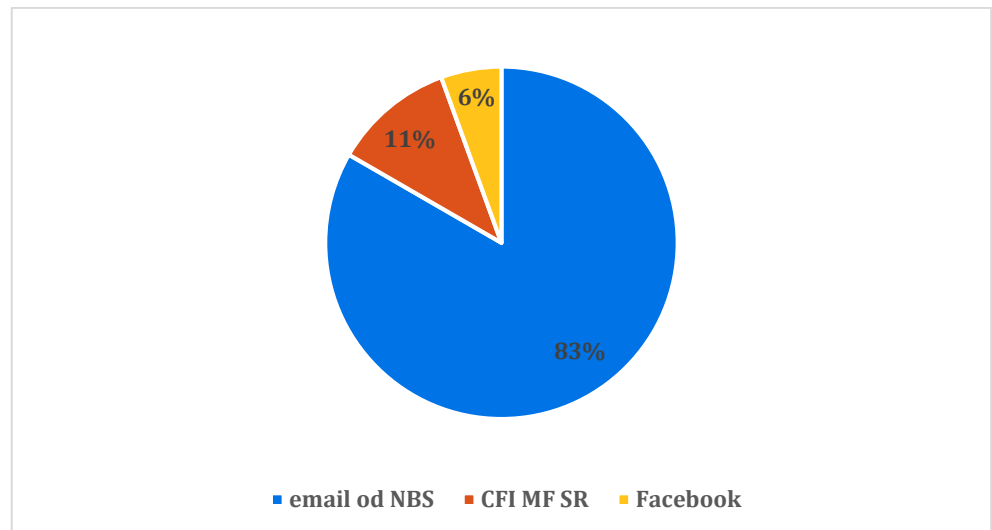
2 Prehľad odpovedí na dotazník

2.1 Informácie o respondentoch

OTÁZKA 5 a 6: Z akého zdroja ste sa dozvedeli o tomto dotazníku? Uveďte iný zdroj, z ktorého ste sa dozvedeli o kryptodotazníku?

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 100%
Celkový počet respondentov	18	

Veľká väčšina subjektov sa o dotazníku dozvedela prostredníctvom emailu od NBS (15), ďalej prostredníctvom Centra pre finančné inovácie MF SR (2) a jeden subjekt sa o dotazníku dozvedel zo skupiny na sociálnej sieti Facebook – BitcoinCZ.

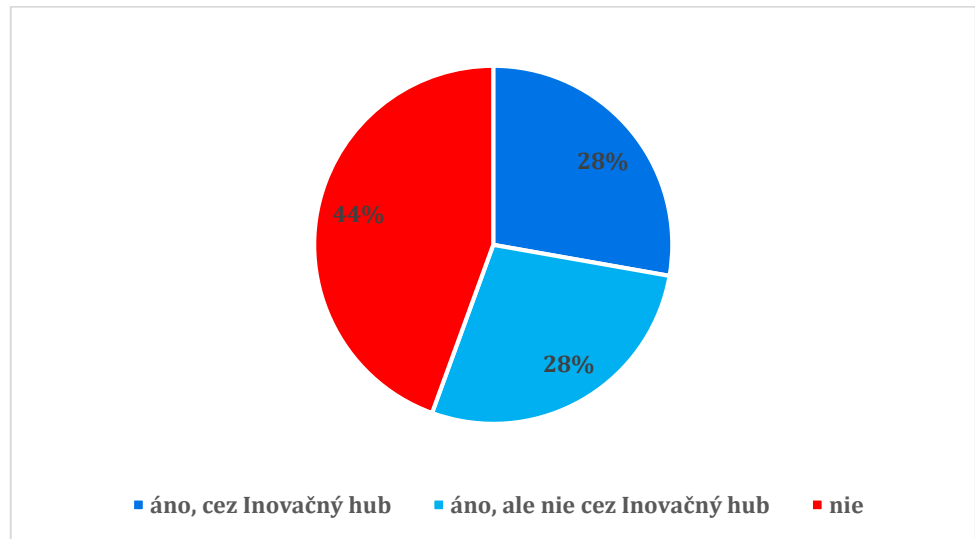

Graf 1 - Z akého zdroja ste sa dozvedeli o tomto kryptodotazníku?

OTÁZKA 7: Kontaktovali ste v minulosti NBS v súvislosti s Vašou podnikateľskou činnosťou?

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 100%
Celkový počet respondentov	18	

Osem subjektov doteraz nebolo v kontakte s NBS, päť komunikovalo s NBS prostredníctvom Inovačného hubu NBS a 5 subjektov bolo v kontakte s NBS, ale nie prostredníctvom Inovačného hubu.

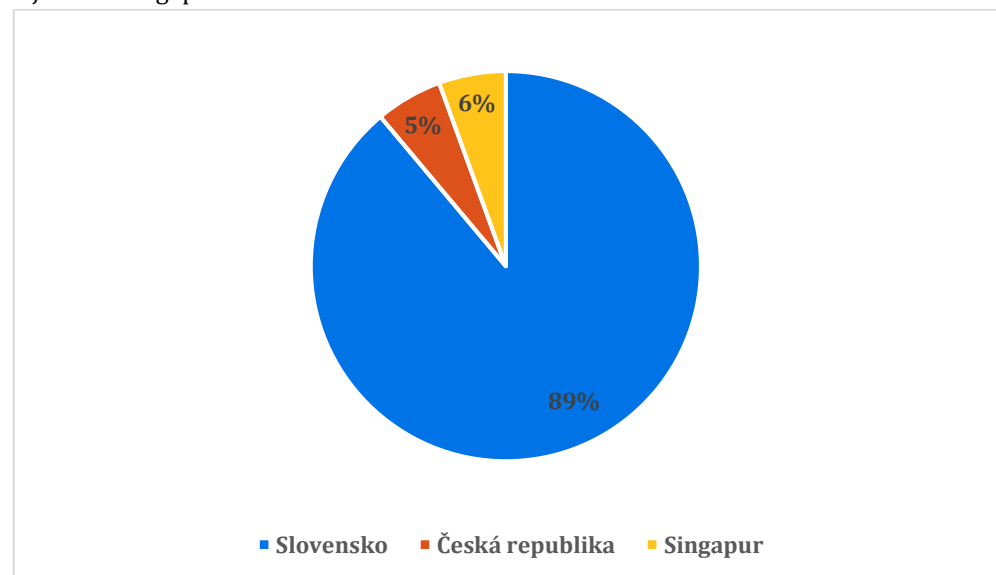

Graf 2 - Kontaktovali ste v minulosti NBS v súvislosti s Vašou podnikateľskou činnosťou?

OTÁZKA 8 a 9: V ktorom štáte má Vaša spoločnosť sídlo? V ktorom inom štáte má Vaša spoločnosť sídlo?

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 100%
Celkový počet respondentov	18	

Celkovo má 16 subjektov sídlo na Slovensku, jeden subjekt má sídlo v Českej republike a jeden v Singapure.

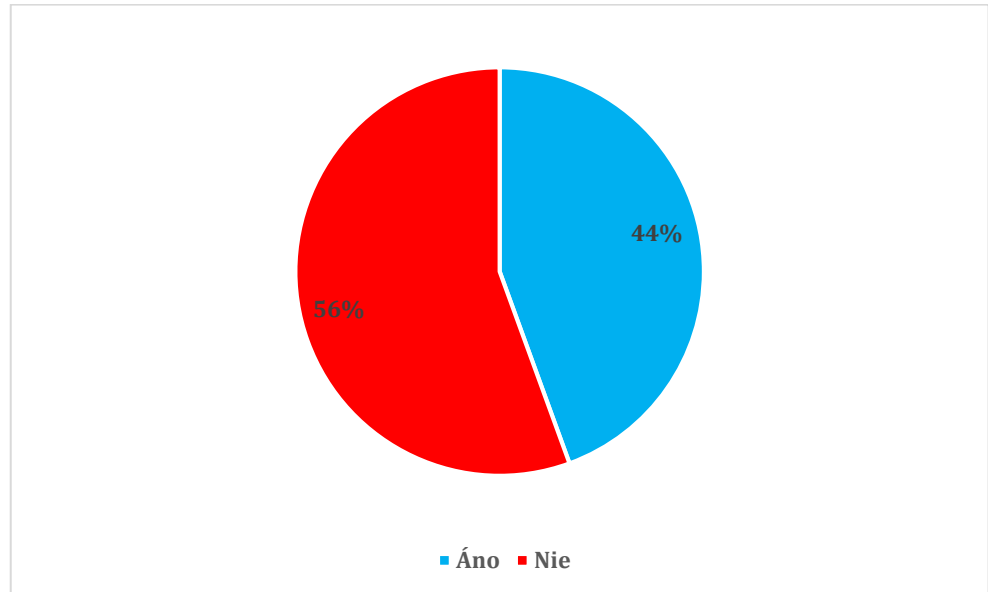

Graf 3 - V ktorom štáte má sídlo Vaša spoločnosť?

OTÁZKA 10 a 11: Ste súčasťou asociácie alebo združenia? Členom ktorých asociácií alebo združení je Vaša spoločnosť?

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 100%
Celkový počet respondentov	18	

Len menšina, konkrétne osem respondentov, je súčasťou asociácie alebo združenia. Zvyšných 10 subjektov nie je súčasťou asociácie alebo združenia.

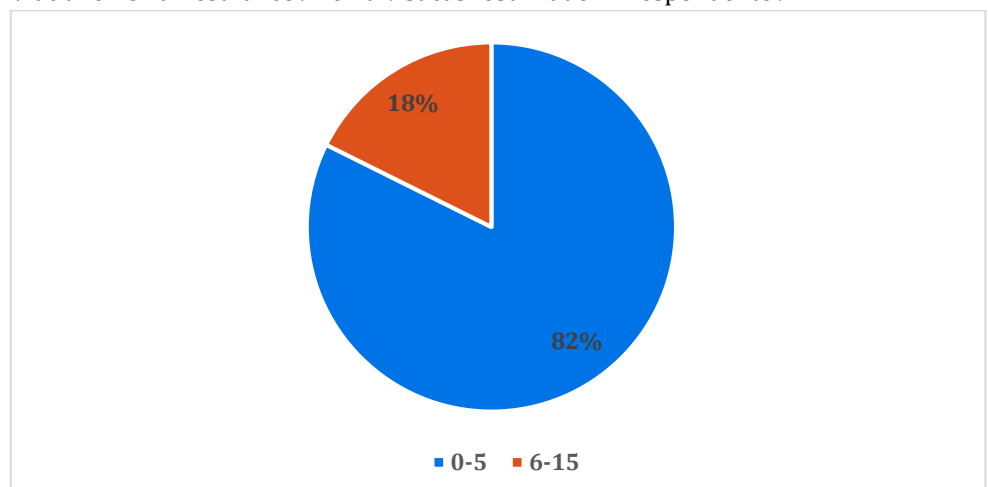
Graf 4 - Ste súčasťou asociácie alebo združenia?

Niektoré subjekty sú členom aj viacerých združení alebo asociácií. Najviac respondentov, konkrétne štyria, sú členmi Blockchain Slovakia, traja sú členmi Slovenskej Fintech asociácie. K zvyšným vymenovaným združeniam sa prihlásil vždy iba jeden respondent: Finas, Digital Exchange Association, Česká Kryptoasociácia, ITAS, IATA.

OTÁZKA 12: Koľko má Vaša spoločnosť zamestnancov?

Počet odpovedí na otázku	17	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 94%
Celkový počet respondentov	18	

Veľká väčšina subjektov má do 5 zamestnancov (14), a len tri subjekty majú od 6 do 15. Viac ako 15 zamestnancov nemá v súčasnosti žiaden z respondentov.

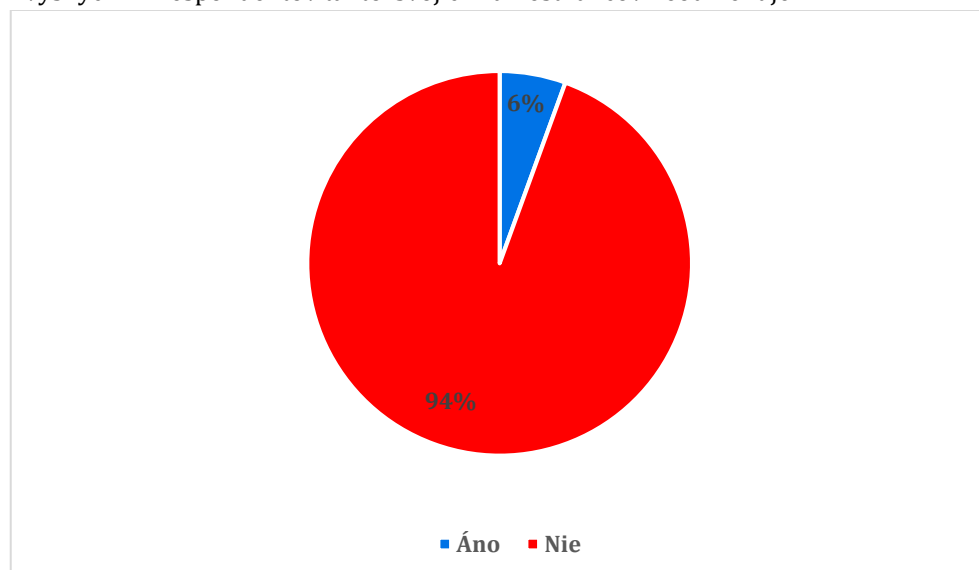

Graf 5 - Koľko má Vaša spoločnosť zamestnancov?

OTÁZKA 13: Vypláca Vaša spoločnosť svojich zamestnancov aj prostredníctvom kryptoaktív?

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov
Celkový počet respondentov	18	100%

Len jeden subjekt potvrdil, že vypláca svojich zamestnancov v kryptoaktívach. Zvyšných 17 respondentov takto svojich zamestnancov neodmeňuje.

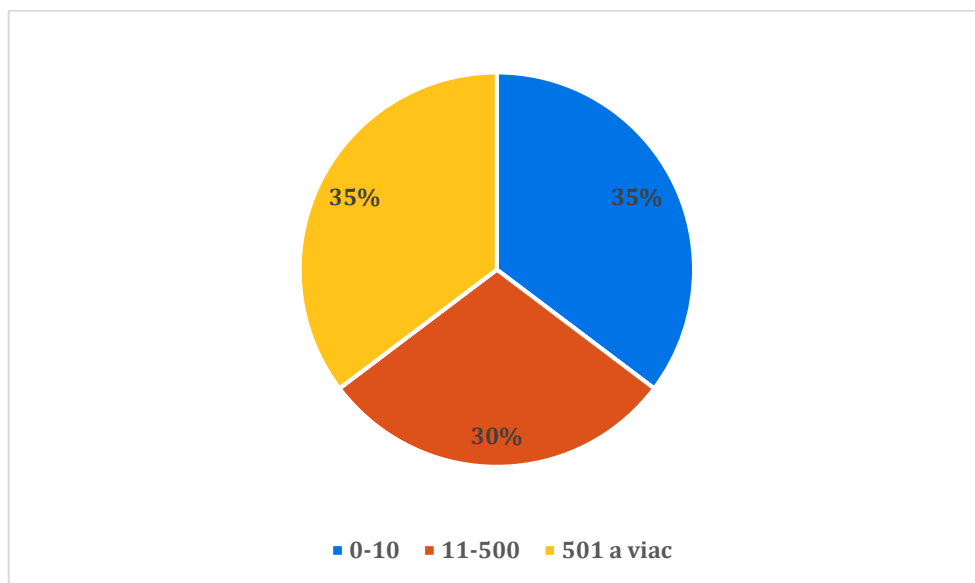
Graf 6 - Vypláca Vaša spoločnosť svojich zamestnancov aj prostredníctvom kryptoaktív?

OTÁZKA 14 a 15: Koľko klientov využilo Vaše služby súvisiace s kryptoaktívami v roku 2019? Aké percento Vašich klientov tvorili slovenské fyzické a právnické osoby v roku 2019?

Počet odpovedí na otázku	17	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov
Celkový počet respondentov	18	94%

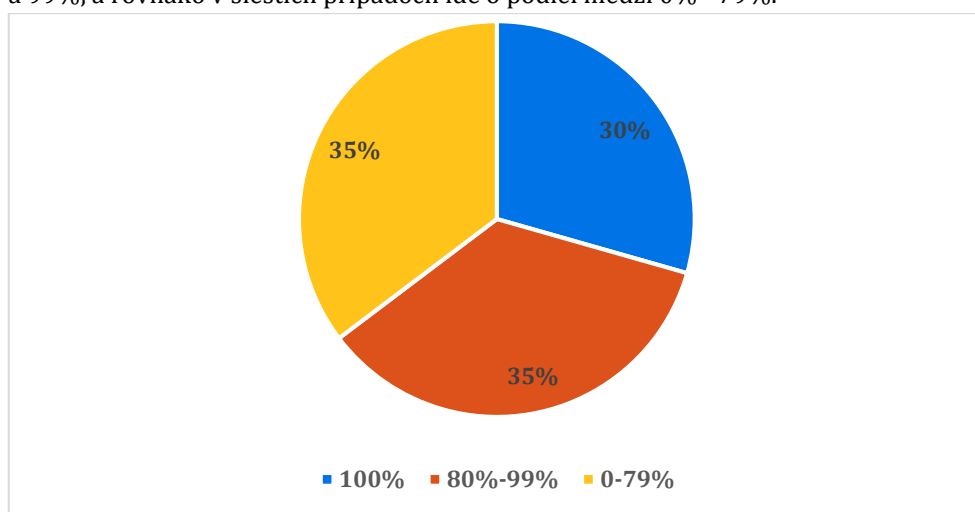
Na otázku, koľko klientov využilo služby súvisiace s kryptoaktívami v roku 2019, odpovedali subjekty nasledovne: 6 subjektov malo 0 - 10 klientov, odpovede 5 subjektov spadali do intervalu 11 - 500 klientov a len 6 subjektov uviedlo, že v roku 2019 malo viac než 500 klientov.

Vzhľadom na to, že respondenti nie sú dohliadanými subjektami, nemá NBS možnosť tieto odpovede overiť. Dá sa však predpokladať, že časť subjektov, ktoré uviedli do 10 klientov len nechcela zverejniť čísla o skutočnom počte svojich klientov.

Graf 7 - Koľko klientov využilo Vaše služby súvisiace s kryptoaktívami v roku 2019?

Na otázku, aké percento Vašich klientov tvorili slovenské fyzické a právnické osoby v roku 2019, odpovedalo tiež 17 subjektov. V piatich prípadoch ide o 100% podiel slovenských fyzických a právnických osôb, v šiestich prípadoch ide o podiel medzi 80% a 99%, a rovnako v šiestich prípadoch ide o podiel medzi 0% - 79%.

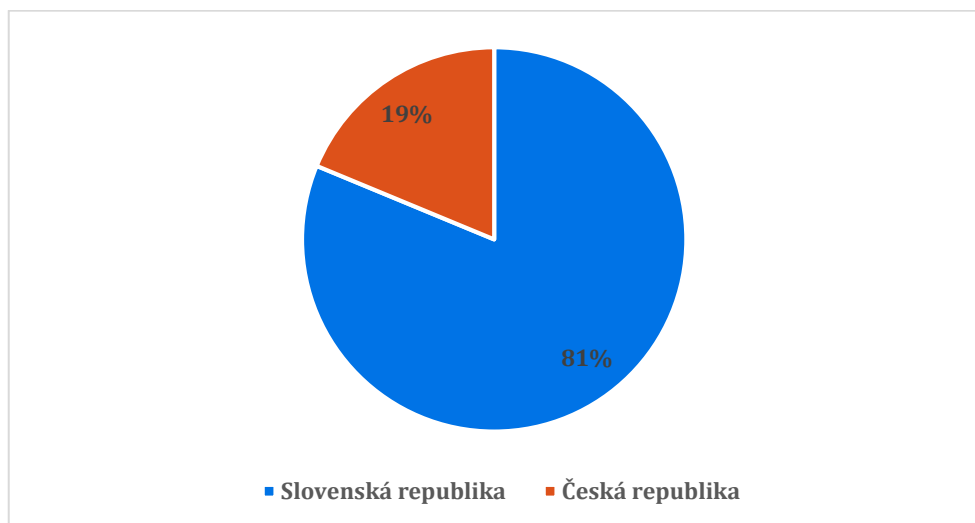

Graf 8 - Aké percento Vašich klientov tvorili slovenské fyzické a právnické osoby?

OTÁZKA 16 a 17: Z ktorého štátu ste mali v roku 2019 najviac klientov? Upresnite iný štát, z ktorého ste mali v roku 2019 najviac klientov.

Počet odpovedí na otázku	16	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 89%
Celkový počet respondentov	18	

13 subjektov uviedlo, že majú najviac klientov zo Slovenska, 3 subjekty uviedli, že ich majú z Českej republiky.

Graf 9 - Z ktorého štátu ste mali v roku 2019 najviac klientov?

OTÁZKA 18: Akým spôsobom získavate nových klientov? Akým spôsobom zabezpečujete marketing a reklamu?

Počet odpovedí na otázku	15	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 83%
Celkový počet respondentov	18	

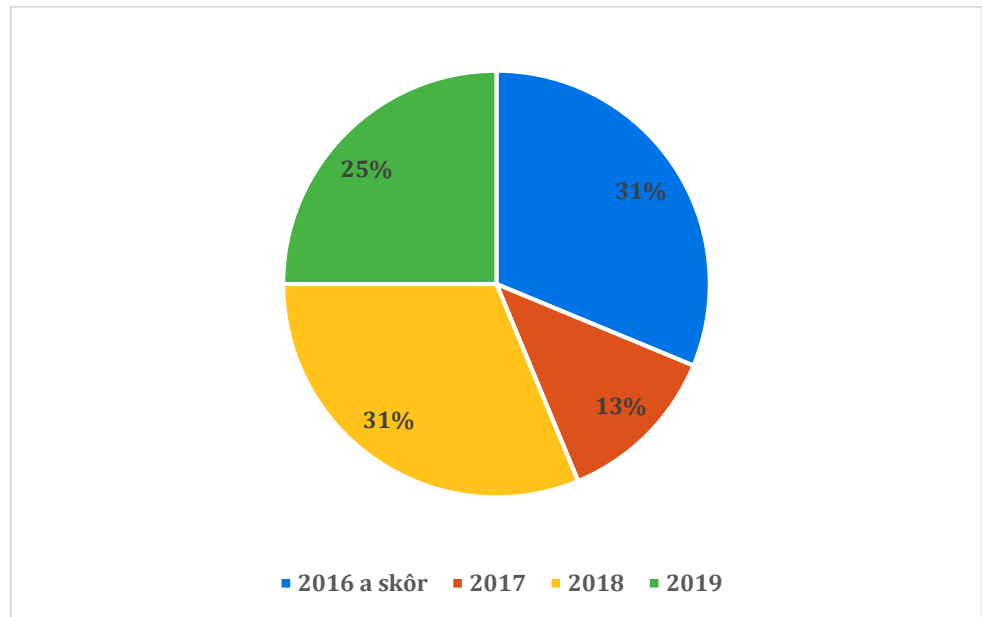
Veľká väčšina respondentov získava nových klientov online, prostredníctvom internetu, pričom viacerí subjekty využívajú primárne sociálne siete (4). Okrem internetu respondenti využívajú na marketing aj konferencie, eventy a osobné stretnutia. Dôležitú úlohu majú naďalej aj osobné referencie a odporúčania od existujúcich zákazníkov.

2.2 Aktivity respondentov

OTÁZKA 19: Od ktorého roku poskytujete služby súvisiace s kryptoaktívami na slovenskom trhu?

Počet odpovedí na otázku	16	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 89%
Celkový počet respondentov	18	

Päť subjektov poskytuje služby súvisiace s kryptoaktívami od roku 2016 a skôr, dva subjekty od roku 2017, päť subjektov od roku 2018, štyri subjekty od roku 2019. Žiaden respondent neuviedol, že by svoje služby začal poskytovať až v priebehu tohto roka.

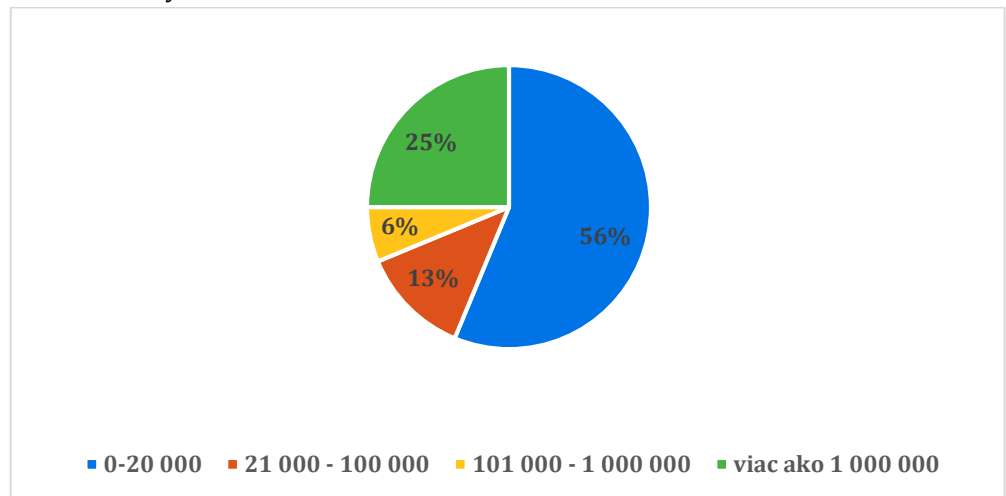

Graf 10 - Od ktorého roku poskytujete služby súvisiace s kryptoaktívami na slovenskom trhu?

OTÁZKA 20 a 21: Aké tržby z poskytovania Vašich služieb súvisiacich s kryptoaktívami ste dosiahli v roku 2019? Aký podiel na Vašich celkových tržbách za služby súvisiace s kryptoaktívami predstavovali v roku 2019 tržby za služby poskytované v Slovenskej republike?

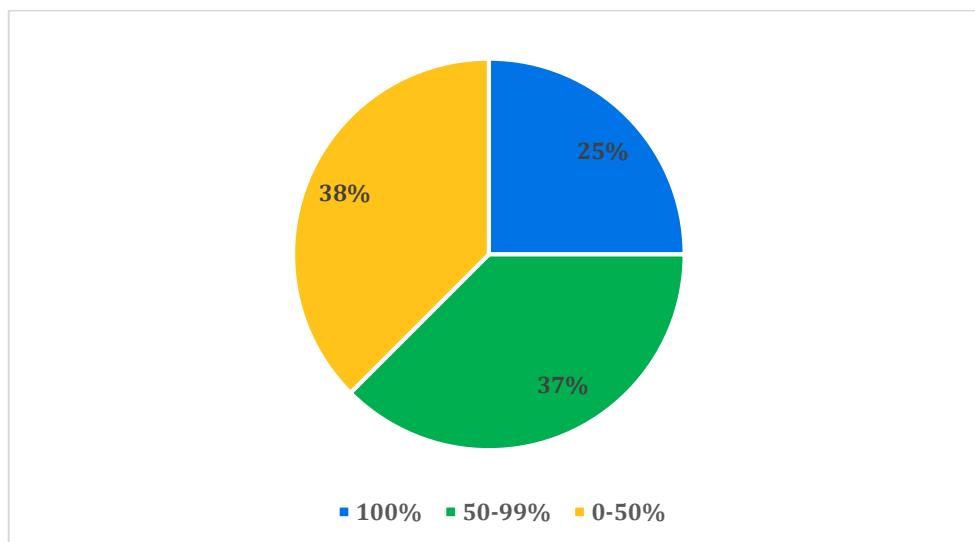
Počet odpovedí na otázku	16	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 89%
Celkový počet respondentov	18	

Tržby z poskytovania služieb súvisiacich s kryptoaktívami za rok 2019 boli pomerne rôznorodé. Deväť subjektov malo tržby od 0 do 20 000 EUR, jeden subjekt mal tržby medzi 21 000 a 100 000 EUR, dva subjekty, mali tržby od 101 000 do 250 000 EUR a štyri subjekty mali tržby viac ako 1 mil. EUR. Opäť treba dodať, že je pravdepodobné, že časť subjektov, ktoré uviedli tržby nižšie ako 20 000 € nechcela zverejniť svoje skutočné tržby.

Graf 11 - Aké tržby z poskytovania Vašich služieb súvisiacich s kryptoaktívami ste dosiahli v roku 2019?

Na otázku ohľadom toho, aký podiel na celkových tržbách za služby súvisiace s kryptoaktívami predstavovali v roku 2019 tržby za služby poskytované v SR, odpovedalo taktiež 16 subjektov. Z toho 4 subjekty uviedli 100%-ný podiel, 6 subjektov uviedlo medzi 50 a 99% a 6 subjektov uviedlo menej ako 50 %.

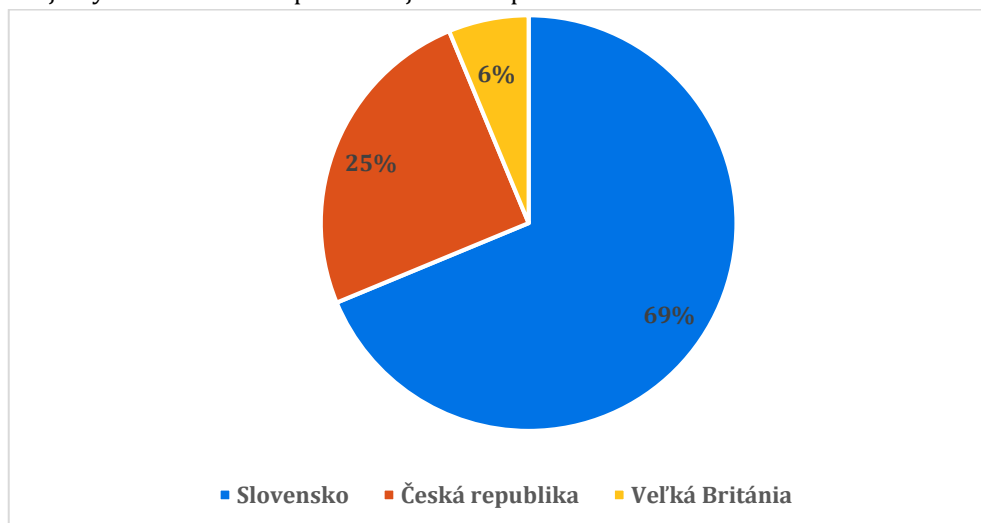

Graf 12 - Aký podiel na Vašich celkových tržbách za služby súvisiace s kryptoaktívami predstavovali v roku 2019 tržby za služby poskytované v Slovenskej republike?

OTÁZKA 22 a 23: V ktorom štáte ste zaznamenali najväčšie tržby za služby súvisiace s kryptoaktívami v roku 2019? Upresnite iný štát v ktorom ste zaznamenali najväčšie tržby za služby súvisiace s kryptoaktívami v roku 2019.

Počet odpovedí na otázku	16	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 89%
Celkový počet respondentov	18	

Väčšina respondentov (11) uviedla, že najviac klientov majú zo Slovenska, štyri subjekty uviedli Českú republiku a jeden respondent uviedol Veľkú Britániu.

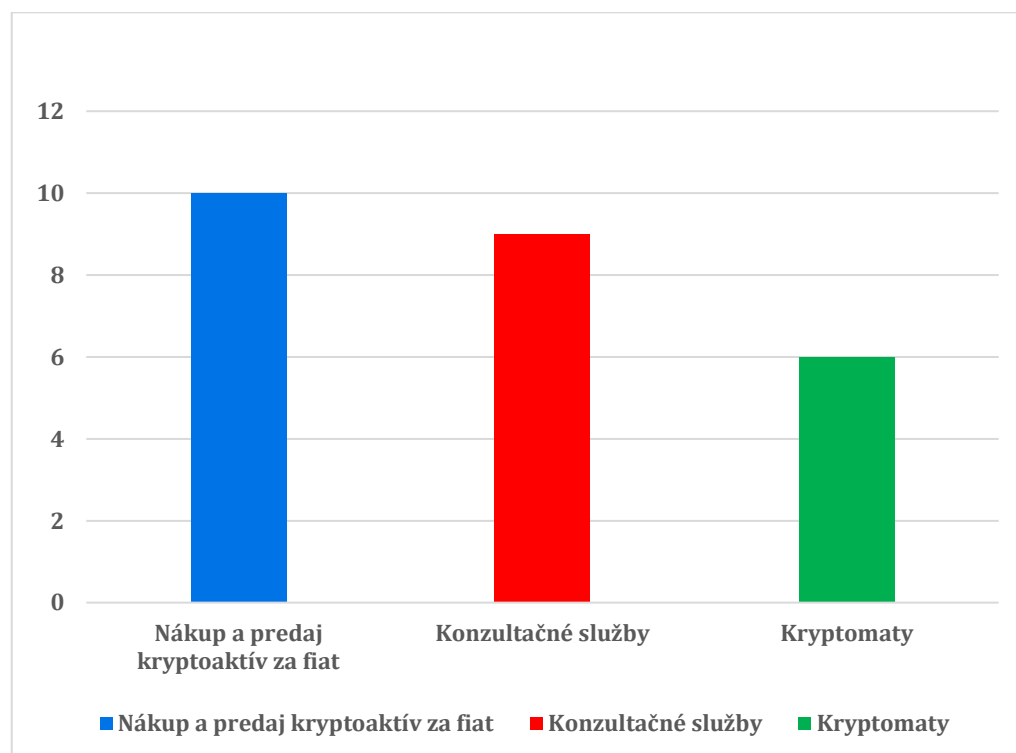
Graf 13 - V ktorom štáte ste zaznamenali najväčšie tržby za služby súvisiace s kryptoaktívami v roku 2019.

**OTÁZKA 24 a 25: Aké služby súvisiace s kryptoaktívami v súčasnosti poskytujete?
Aké iné služby súvisiace s kryptoaktívami v súčasnosti poskytujete?**

Počet odpovedí na otázku	17	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 94%
Celkový počet respondentov	18	

Na otázku, aké služby súvisiace s kryptoaktívami v súčasnosti poskytujete, odpovedalo 17 subjektov s tým, že uviedlo kombinované činnosti. Z toho 10 subjektov odpovedalo, že sa zaoberajú nákupom a predajom kryptoaktív za fiat meny, deväť respondentov uviedlo konzultačné služby, šesť subjektov uviedlo, že sa zaoberajú prevádzkovaním kryptoautomatov, päť subjektov poskytuje služby peňaženky pre úschovu kryptoaktív a 3 subjekty sa zaoberajú investičnými službami, konkrétne nákupom a predajom kryptoaktív v mene klienta. Až 3 subjekty ponúkajú vlastný stablecoin a rovnako tri subjekty ponúkajú vlastné kryptoaktívum iné, ako stablecoin. Ťažbou, alebo podporou pre ťažbu kryptoaktív sa zaoberajú dva subjekty. Medzi respondentami sa našli dva subjekty, ktoré sa zaoberajú činnosťou kryptoburzy a rovnako dva subjekty, ktoré poskytujú služby platobnej brány a POS terminálu. Zaujímavým zistením je, že žiadny respondent sa nezaobrá poskytovaním úverov v kryptoaktívach.

Na otázku, aké iné služby súvisiace s kryptoaktívami poskytujete, odpovedali len štyria respondenti, pretože väčšina popísala svoje aktivity už v prvej otázke. Jeden subjekt sa zaoberá rozvojom software a smart kontraktov a tokenizáciou aktív. Iný respondent ponúka servisné logistické služby a technické poradenstvo. Ďalší subjekt sa zaoberá vlastným blockchainom a tvorbou ICO platformy a posledný z týchto štyroch subjektov uviedol, že sa venuje technologickej podpore a poradenstvu.

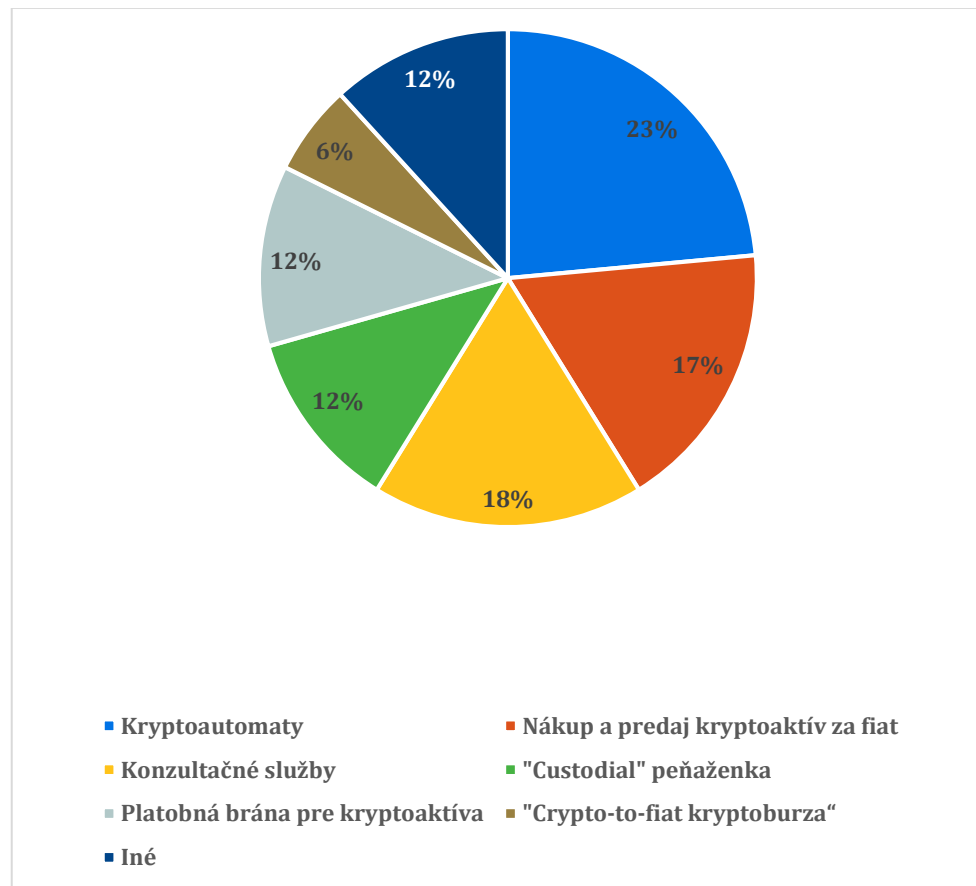

Graf 14 - Najčastejšie poskytované služby v kryptoaktívach

OTÁZKA 26 a 27: Čo považujete za svoju hlavnú činnosť? Akú inú službu považujete za Vašu hlavnú činnosť?

Počet odpovedí na otázku	17	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 94%
Celkový počet respondentov	18	

Odpovede na túto otázku boli nasledovné: štyri subjekty uviedli prevádzku kryptoautomatov, traja respondenti uviedli nákup a predaj kryptoaktív za fiat meny, tri subjekty sa primárne zameriavajú na konzultačné služby, dvaja respondenti uviedli prevádzku peňaženky pre úschovu kryptoaktív. Rovnako dve spoločnosti sa zaoberajú prevádzkou platobnej brány pre kryptoaktíva a jeden považuje za svoju hlavnú činnosť prevádzku kryptoburzy. V rámci možnosti iné, uviedol jeden subjekt v odpovedi strojársku výrobu a ďalší respondent uviedol technologické „DLT full-stack riešenia“ pre privátny aj verejný sektor.

Graf 15 - Hlavná činnosť kryptospoločností

OTÁZKA 28 a 29: Aké služby súvisiace s kryptoaktívami plánujete v budúcnosti poskytovať? Aké iné služby plánujete v budúcnosti poskytovať?

Počet odpovedí na otázku	16	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 89 %
Celkový počet respondentov	18	

Čo sa týka činností, ktorými sa plánujú venovať do budúcnosti, veľká väčšina respondentov plánuje pokračovať vo svojej aktuálnej činnosti a zároveň chce

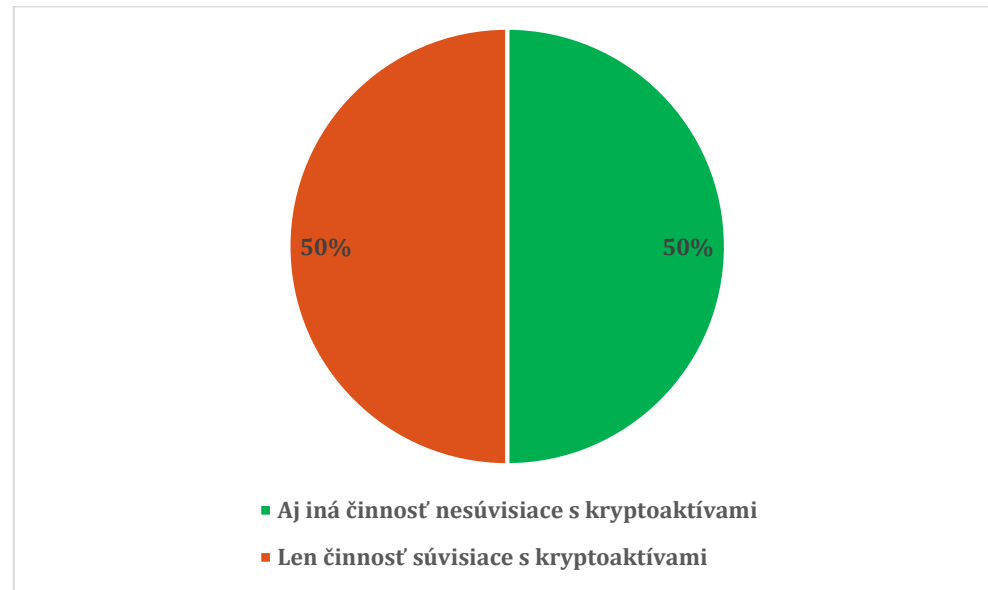
vykonávať ďalšie služby. Deväť subjektov sa chce v budúcnosti venovať nákupu a predaju kryptoaktív za fiat, šesť subjektov chce poskytovať služby peňaženky na úschovu kryptoaktív. POS terminál pre platby kryptoaktívami plánujú poskytovať 4 subjekty. Štyria respondenti plánujú prevádzkovať kryptoburzu. Päť subjektov plánuje prevádzkovať kryptoautomaty. Päť subjektov plánuje ponúkať vlastný stablecoin. Päť subjektov by chcelo vytvoriť platobnú bránu pre kryptoaktíva, tri subjekty by chceli poskytovať úvery v kryptoaktívach a 9 subjektov by chcelo poskytovať konzultačnú činnosť.

Medzi iné služby, ktoré plánujú respondenti v SR ponúkať, patrí napr. tokenizácia umenia a iných aktív, či krypto-platobná karta spojená s vlastným IBAN.

OTÁZKA 30 a 31: Je Vaša spoločnosť zameraná iba na poskytovanie kryptoaktív a služieb súvisiacich s kryptoaktívami alebo vykonávate aj inú činnosť nesúvisiacu s kryptoaktívami? Aké činnosti nesúvisiace s kryptoaktívami vykonáva Vaša spoločnosť?

Počet odpovedí na otázku	16	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 89%
Celkový počet respondentov	18	

Osem subjektov uviedlo, že vykonáva len činnosti súvisiace s kryptoaktívami a rovnako osem subjektov uviedlo, že poskytujú aj inú nesúvisiacu činnosť.

Graf 16 - Je Vaša spoločnosť zameraná iba na poskytovanie kryptoaktív a služieb súvisiacich s kryptoaktívami alebo vykonávate ak inú činnosť nesúvisiacu s kryptoaktívami?

Respondenti sa okrem služieb súvisiacich s kryptoaktívami venujú širokému spektru aktivít, ako napr. maloobchodu, kultúrnym a športovým podujatiam, platobným systémom, strojárskemu výrobe, IT činnosti, ako sú správa zariadení, vývoj software-u a jeho programovanie, prevádzkovaníu platobných terminálov a balíkomatov. Okrem toho sa subjekty zaoberajú sprostredkovaním administratívnych služieb, reklamou, marketingom, IT a grafickými prácami, poradenstvom, PC službami a tiež podkladovou technológiou kryptoaktív blockchain/DLT.

OTÁZKA 32, 33 a 34: Spolupracujete pri poskytovaní kryptoaktív alebo služieb súvisiacich s kryptoaktívami s niektorým z dohliadaných subjektov? Zakliknite všetky dohliadané subjekty s ktorými spolupracujete. Pokiaľ ste v predchádzajúcej otázke odpovedali, že spolupracujete s iným dohliadaným subjektom, uveďte o aký iný dohliadaný subjekt sa jedná.

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 100%
Celkový počet respondentov	18	

Len 5 subjektov uviedlo, že spolupracuje pri poskytovaní kryptoaktív s dohliadaným subjektom. Tí, ktorí odpovedali kladne, spolupracujú s bankou, platobnou inštitúciou alebo inštitúciou elektronických peňazí. Konkrétne bola uvedená slovenská platobná inštitúcia a česká družstevná záložňa a poskytovateľ platobných služieb malého rozsahu.

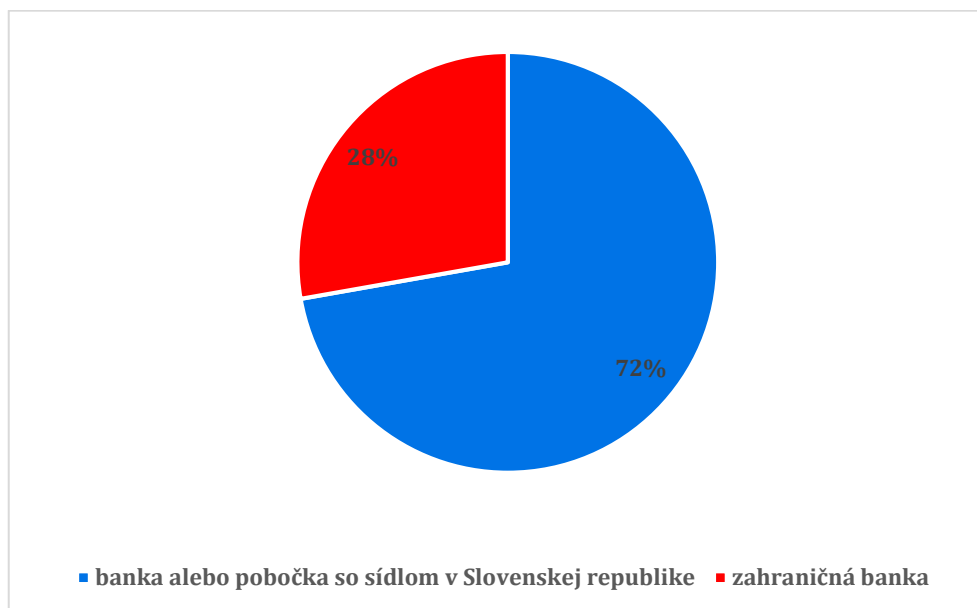
Graf 17 - Spolupracujete pri poskytovaní kryptoaktív alebo služieb súvisiacich s kryptoaktívami s niektorým z dohliadaných subjektov?

2.3 Vedenie bankového účtu

OTÁZKA 35, 36 a 37: Máte účet vedený v banke alebo v pobočke zahraničnej banky so sídlom v Slovenskej republike? V ktorom štáte má sídlo banka, v ktorej máte vedený bankový účet? V banke ktorého iného štátu máte vedený účet?

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 100%
Celkový počet respondentov	18	

Trinášť respondentov má účet vedený v banke alebo v pobočke zahraničnej banky so sídlom v SR. Piatí respondenti majú účet vedený v zahraničných bankách. Banky, u ktorých majú otvorené účty tieto spoločnosti, majú sídlo v iných členských štátoch, ako sú Litva, Maďarsko, Česká republika, ale aj mimo EÚ.

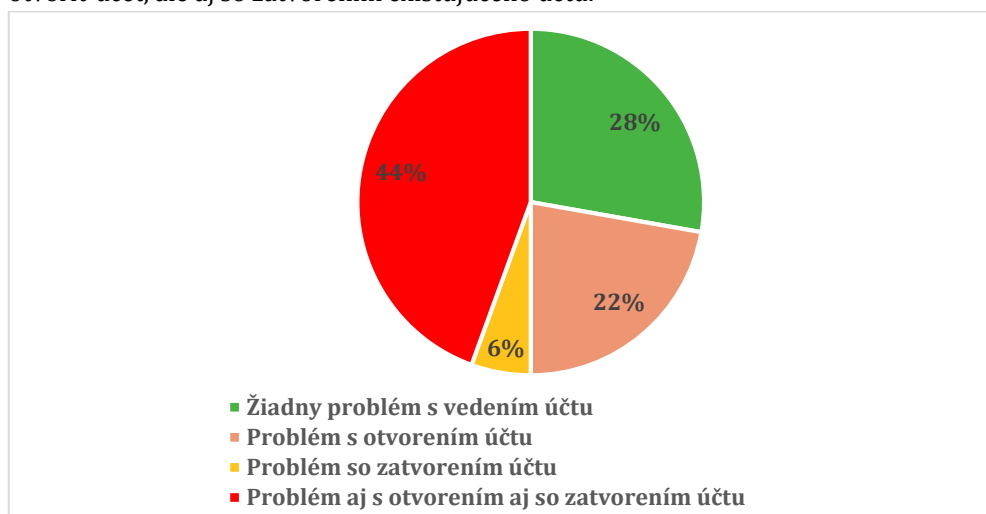

Graf 18 - Máte účet vedený v banke alebo v pobočke zahraničnej banky so sídlom v SR?

OTÁZKA 38, 39: Odmietla Vám banka alebo pobočka zahraničnej banky so sídlom v SR otvoriť účet, resp. Vám ho zatvorila? Ak Vám banka alebo pobočka zahraničnej banky so sídlom v Slovenskej republike neumožnila otvoriť účet, resp. Vám ho zatvorila, ako Vám toto rozhodnutie odôvodnila?

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 100%
Celkový počet respondentov	18	

Z 18 respondentov len päť subjektov nemalo problém s vedením účtu v bankách, resp. pobočkách zahraničných bánk so sídlom v SR. Zvyšných 13 subjektov uviedlo, že malo problémy. Štyrom subjektom niektoré banky a pobočky zahraničných bánk so sídlom v SR odmietli otvoriť účet. Jednému subjektu niektoré banky a pobočky zahraničných bánk so sídlom v SR účet zatvorili, ale nemal skúsenosť s odmietnutím otvorenia účtu. Najviac respondentov, až osem, však malo negatívnu skúsenosť nielen s odmietnutím otvoriť účet, ale aj so zatvorením existujúceho účtu.

Graf 19 - Odmietla Vám banka alebo pobočka zahraničnej banky so sídlom v SR otvoriť účet, resp. Vám ho zatvorila?

Ohľadom dôvodu odmietnutia otvorenia účtu, resp. zatvorenia účtu v banke, subjekty označili ako najčastejšiu odpoveď, že banka im neuviedla žiadny dôvod (6). Okrem toho banky uvádzali, že ide o obchodné rozhodnutie banky, na ktoré má banka právo na základe svojich interných predpisov. Formálne, či menej formálne dostali respondenti vysvetlenie, že banka nebude poskytovať služby kryptospoločnostiam, keďže ide o neregulovanú činnosť, resp. podnikanie s rizikovými aktívami.

OTÁZKA 40: Ak Vám banka alebo pobočka zahraničnej banky so sídlom v SR neumožnila otvoriť účet, resp. Vám ho zatvorila, bola možnosť toto rozhodnutie dať preskúmať? Ako ste následne postupovali? Popíšte Vaše konkrétne skúsenosti s bankami alebo pobočkami zahraničných bánk so sídlom v SR.

Počet odpovedí na otázku	12	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 67%
Celkový počet respondentov	18	

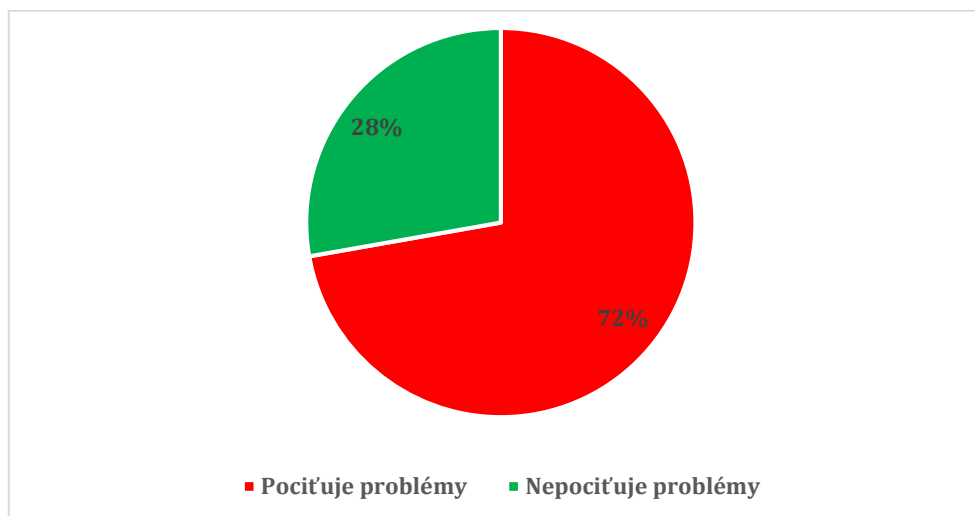
Respondenti majú s bankami a pobočkami zahraničných bánk so sídlom na Slovensku poväčšine veľmi negatívne skúsenosti. Najčastejšie uvádzajú, že neexistuje žiadna možnosť, ako rozhodnutie o zatvorení, resp. neotvorení účtu preskúmať. Banky odmietajú s kryptospoločnosťami o tomto probléme diskutovať a odkazujú na svoje interné predpisy, na základe ktorých postupujú. Jedna kryptospoločnosť chcela s bankou diskutovať o konkrétnych pravidlách tak, aby boli tieto pravidlá pre banku dostatočné, ale banka to odmietla. Niektorí respondenti zažili negatívnu skúsenosť so zatvorením, resp. odmietnutím otvorenia účtu vo väčšine slovenských bánk. Preto to viaceré spoločnosti vzdali a otvorili si účet v zahraničnej banke. Iné sa nevzdávajú a snažia brániť aj právnou cestou. Jedna spoločnosť sa obrátila na ombudsmana aj z dôvodu, že informácia o uzavretí účtu im bola komunikovaná iba prostredníctvom internet bankingu, kde sa dokument nedal otvoriť. Aj tie spoločnosti, ktoré účet v slovenskej banke alebo v pobočke zahraničnej banky so sídlom na Slovensku majú, radšej oslovujú aj ďalšie banky, pretože sa obávajú zatvorenia účtu. Iné kryptospoločnosti majú účty v slovenských bankách vo výpovednej lehote a preto hľadajú vhodnú zahraničnú banku.

2.4 Chýbajúca právna úprava

OTÁZKA 41: Pociťli ste pri Vašom podnikaní problémy, ktoré boli spôsobené tým, že v rámci Slovenskej republiky chýba právna úprava kryptoaktív?

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 100%
Celkový počet respondentov	18	

Veľkej väčšine subjektov spôsobuje chýbajúca právna regulácia problémy pri podnikaní. Len päť subjektov nepociťuje problémy spôsobené nedostatočnou právnou úpravou kryptoaktív.

Graf 20 - Pocitili ste pri Vašom podnikaní problémy, ktoré boli spôsobené tým, že v rámci Slovenskej republiky chýba právna úprava kryptoaktív?

OTÁZKA 42: Aké konkrétne problémy Vám spôsobila chýbajúca právna úprava kryptoaktív v Slovenskej republike?

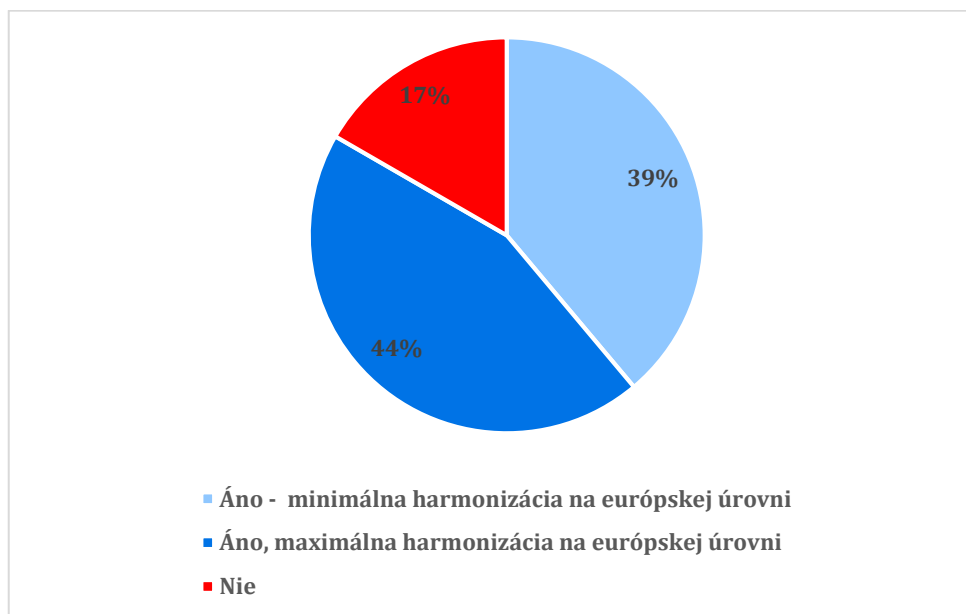
Počet odpovedí na otázku	12	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 67%
Celkový počet respondentov	18	

Značná časť respondentov považuje vyššie opísané problémy spojené s vedením bankového účtu za dôsledok chýbajúcej regulácie. Nedostatočná právna úprava však odrádza aj investorov, čo spolu s obmedzeným prístupom k bankovým službám výrazne sťažuje financovanie takéhoto podnikania. Chýbajúca právna úprava je podľa niektorých respondentov ideálnym podhubím pre nekalú konkurenciu a podvody, ktoré nielen priamo poškodzujú spotrebiteľov, ale zároveň výrazne škodia celému sektoru. Respondenti upozornili aj na skutočnosť, že aj v tých oblastiach, kde právna úprava kryptoaktív existuje, je veľmi reštriktívna, čo poškodzuje Slovensko z hľadiska konkurencieschopnosti. Konkrétne ide predovšetkým o daňovú oblasť, kde máme podľa jedného respondenta najvyššie daňové zaťaženie obchodovania s kryptoaktívami v rámci EÚ.

OTÁZKA 43: Myslíte si, že oblasť kryptoaktív by mala byť v Slovenskej republike právne upravená?

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 100 %
Celkový počet respondentov	18	

Veľká väčšina respondentov si myslí, že oblasť kryptoaktív by mala byť v SR právne upravená. Z toho osem respondentov podporuje maximálnu harmonizáciu na úrovni EÚ a sedem respondentov sa prikláňa k minimálnej harmonizácii. Len tri subjekty si myslia, že oblasť kryptoaktív by nemala byť regulovaná.

Graf 21 - Myslíte si, že oblasť kryptoaktív by mala byť v Slovenskej republike právne upravená?

OTÁZKA 44: Pokiaľ máte prehľad o právnej úprave kryptotaktív v iných členských štátoch, ktorým členským štátom by sa mala európska, prípadne slovenská právna úprava inšpirovať a prečo?

Počet odpovedí na otázku	13	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 72%
Celkový počet respondentov	18	

Respondenti na túto otázku uviedli príklady viacerých krajín. Najčastejšie spomínané štáty boli Litva, Lichtenštajnsko, Estónsko, Švajčiarsko, Francúzsko, Portugalsko. Okrem nich spomenuli respondenti aj Luxembursko, Gibraltar a Nemecko a Česko.

Subjekty odôvodnili svoj výber tým, že dané štáty majú jasne stanovené pravidlá, vďaka ktorým banky nemajú problém viesť účty kryptospoločnostiam. Navyše právna úprava v týchto štátoch je priaznivá pre podnikanie v oblasti kryptoaktív, čo do týchto krajín priťahuje celosvetové spoločnosti.

Ako pozitívny príklad bolo použité Francúzsko, kde respondent ocenil dobrovoľnosť licencovania, ktorá primárne upravuje správu kryptoaktív pre klientov a nespája krypto reguláciu s bankovou reguláciou (ako je to napríklad v Nemecku). Táto úprava zároveň podľa respondenta poskytuje plnú ochranu pred svojvoľným zatváraním účtov v komerčných bankách.

Jeden subjekt uviedol za pozitívny príklad aj Českú republiku a to vo vzťahu k činnosti kryptomatov. V ČR podľa respondenta je vhodne nastavená maximálna hranica pre nákup a predaj kryptoaktív za hotovosť bez dokladania osobných údajov (1000 € resp. ekvivalent v CZK).

2.5 Prekážky pre rozvoj podnikania v oblasti kryptoaktív na Slovensku

OTÁZKA 45: Čo považujete za najväčšie prekážky pre ďalší rozvoj Vášho podnikania v oblasti kryptoaktív?

Počet odpovedí na otázku	15	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 83%
Celkový počet respondentov	18	

Za najväčšie prekážky pre ďalší rozvoj podnikania v oblasti kryptoaktív uviedli respondenti chýbajúcu právnu úpravu, nemožnosť vedenia bankového účtu, nekoncepčné zdaňovanie transakcií (krypto-krypto, krypto-tovar) a vysoké daňové zaťaženie. Okrem toho respondenti spomenuli aj nekompetentnosť a nezáujem regulátora, kriminalizáciu zo strany štátnych orgánov a nedôveru verejnosti.

OTÁZKA 46: Čo by uľahčilo pôsobenie v Slovenskej republike?

Počet odpovedí na otázku	15	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 83%
Celkový počet respondentov	18	

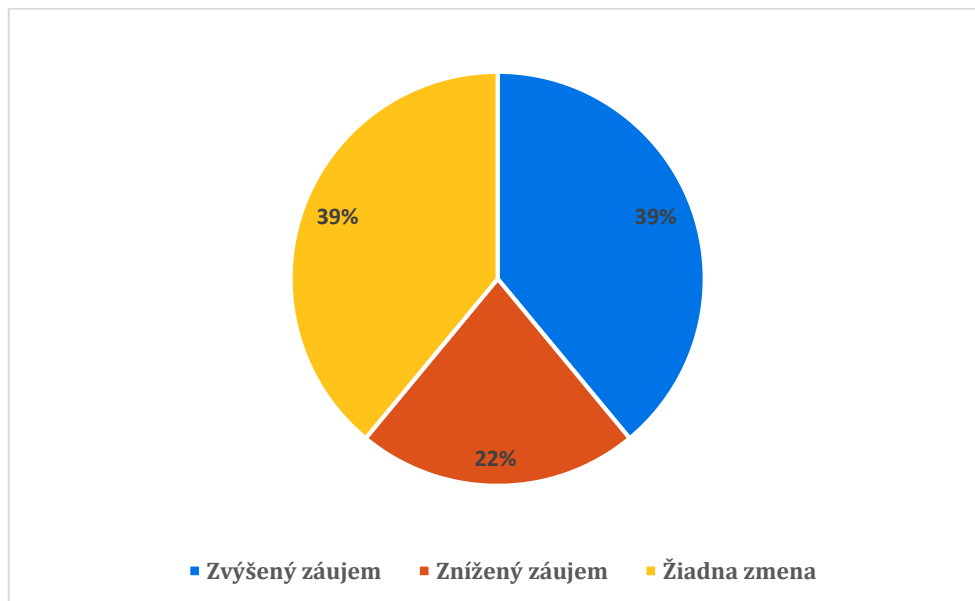
Odpovede boli prirodzene veľmi podobné, ako pri predchádzajúcej otázke. K uľahčeniu pôsobenia kryptospoločností v SR by podľa respondentov prispela predovšetkým jasná právna úprava pre oblasť kryptoaktív, väčší záujem a dialóg zo strany Národnej banky Slovenska. Ďalšou často spomínanou odpoveďou bolo uľahčenie otvárania účtu v banke, kde by podľa respondentov NBS buď mohla vydávať potvrdenie kryptospoločnostiam, ktoré by zvýšilo ich legitimitu v očiach komerčných bánk alebo priamo viesť účty kryptospoločnostiam. Veľmi konkrétnym riešením bol návrh znížiť daňové zaťaženie kryptoaktív. Jeden subjekt uviedol, že by ponechal trh, aby sa v tejto oblasti reguloval sám. K rozvoju činností súvisiacich s kryptoaktívami by podľa jedného respondenta prispela väčšia flexibilita a reálny záujem finančného sektora.

2.6 Súčasná kríza a budúci vývoj

OTÁZKA 47: Ako Vás zasiahla súčasná kríza spôsobená COVID-19?

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 100 %
Celkový počet respondentov	18	

Sedem subjektov uviedlo zvýšený záujem o ich služby počas pandémie COVID-19, štyri subjekty zaznamenali pokles záujmu a sedem subjektov nezaznamenalo žiadnu zmenu.

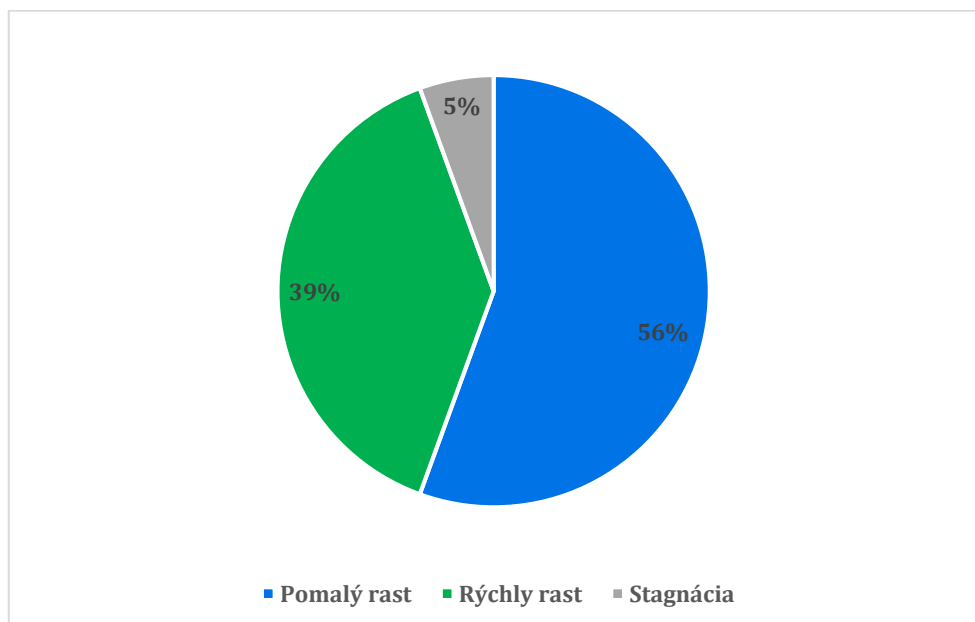

Graf 22 - Ako Vás zasiahla súčasná kríza spôsobená COVID-19?

OTÁZKA 48: Aký vývoj vo Vašom podnikaní očakávate počas roka 2020?

Počet odpovedí na otázku	18	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 100 %
Celkový počet respondentov	18	

Desať subjektov očakáva v roku 2020 pomalý rast, sedem subjektov rýchly rast a len pre 1 subjekt by mal rok 2020 predstavovať stagnáciu.

Graf 23 - Aký vývoj vo Vašom podnikaní očakávate počas roka 2020?

OTÁZKA 49: Priestor pre dodatočné vyjadrenie k akejkoľvek otázke v tomto dotazníku.

Počet odpovedí na otázku	11	Pomer počtu odpovedí na počte respondentov 61 %
Celkový počet respondentov	18	

Priestor pre dodatočné vyjadrenie využilo celkovo 11 subjektov. Viaceré subjekty zopakovali svoje najdôležitejšie odpovede z predchádzajúcich otázok, ako napr. umožniť nákup a predaj kryptoaktív za hotovosť do výšky 1000 EUR bez overovania totožnosti klienta, či nespokojnosť s tým, že slovenské kryptospoločnosti sú nútené otvárať si účty v zahraničí, čo je podľa respondenta nielen extrémne drahé, ale podľa neho ide o popretie ústavného práva na slobodu podnikania.

Dvaja respondenti vyjadrili pozitívnu reakciu v súvislosti s vôľou NBS mapovať ekosystém kryptospoločností na Slovensku. Iné subjekty vyjadrili obavu z dopadov a z podrobného analyzovania kryptobiznisu v tom zmysle, aby dotazník nebol zameraný proti ich činnosti. Jedna spoločnosť by uvítala pomoc NBS pri otvorení účtu. Ďalší respondent má záujem o konzultáciu v Inovačnom hube NBS

Jeden subjekt na záver uviedol, že oblasť kryptoaktív a blockchainu má obrovský potenciál a Slovensko patrí v tejto oblasti medzi svetovú špičku. Problémom je chýbajúca legislatíva na Slovensku, ako aj vo svete. Kto ako prvý pochopí význam týchto nových technológií a uchopí problematiku správne, ten sa stane svetovým lídrom.

Záver

Národná banka Slovenska by týmto chcela poďakovať všetkým respondentom, ktorí prispeli svojimi odpoveďami do kryptodotazníka. Výsledky kryptodotazníka sú cenným zdrojom informácií a budú slúžiť ako jeden z prameňov, ktoré bude NBS zohľadňovať pri ďalších aktivitách v tejto oblasti. Zároveň ubezpečujeme všetkých respondentov, že žiadna z odpovedí, ktorú zaslali nebude použitá proti nim.

V roku 2021 NBS zopakuje dotazníkový prieskum s cieľom zaznamenať vývoj v tejto oblasti podnikania na slovenskom trhu.